

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke: Sør-Trøndelag
 Kommune: 1601/Trondheim
 Opprinnelig funksjon: Tukthus
 Nåværende funksjon: Kontorer, møtelokaler
 Foreslått vernekategori: Verneklasse 1, fredning
 Totalt antall bygg: 4

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
6611326	Erling Skakkesgt.60	1733 - 1772	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	182161772	403/227
6601276	GARASJE	1974	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	182161748	403/227
6601275	Kongens gate 87	1974	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	182161756	403/227
6611327	Kongensgt. 85	1733 - 1772	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	182161764	403/227

Vern kompleks

Formål: Verne de to bygningene som er restene av Trondheims tidligere tukthus som et arkitektoniske, arkitekturhistoriske og kulturhistoriske viktig ledd i norsk historie og i Trondheims bybilde.

Begrunnelse: Det tidligere tukthuset er et påkostet signalbygg for sin tid og fremstår som en representativ bygning og et vesentlig innslag i bybildet. Bygningen har også stor kulturhistorisk og lokalhistorisk verdi.

Omfang: De to bygningens (Kongens gate 85 og Erling Skakkes gate 60) eksteriør og interiør inkludert konstruksjoner i hele bygningen.

Beskrivelse kulturmiljø

Anlegget utgjør et eget kulturmiljø med restene av Trondheims tidligere tukthus langs Kongens gate og Erling Skakkes gate. Det inngår i et område med mange andre gamle sosiale institusjoner som alle har markant og verdifull gammel bebyggelse som for eksempel Trondheims hospital med Hopitalskirken og Thomas Angells stuer.

Forts. av Eiendomshistorikk:

Etter ombyggingen i 1770-årene hadde institusjonen sengekapasitet til 50 personer på de to loftene over hovedbygningens verksteder. Her var åpen ild forbudt, og oppvarmingen skjedde gjennom luker fra de underliggende arbeidsværelsene. Vestre del av hovedbygningen ble i 1788 avstått til en nyopprettet arbeidsstiftelse for fattigvesenet, fra 1822 overtatt av Kong Carl Johans Arbeidsstiftelse. Denne nye stiftelsen oppførte en rekke nye bygninger på vestsiden av de gamle, bygninger som ble overtatt av tukthuset da arbeidsstiftelsen flyttet ut i 1837. Disse bygningene fra 1822 ble revet etter nedleggelsen av fengselet i 1971 for å gi plass til nytt politihus (Kongens gate 87, i 2008 brukt av Skatteetaten).

Etter at hele anlegget var frigitt til sin egentlige funksjon, hadde tukthuset i 1840 et belegg på 100 personer. I hovedfløyen ved Kongens gate, øst for porten og i den tilgrensende østfløyens 1. etasje fantes fire værelser som overinspektøren benyttet, videre på vestsiden i 1. etasje en leilighet for institusjonens tilsynshavende (økonom), en vevstue for 10 innsatte med 12 soveplasser, en spinnestue som var arbeidsplass for 18 personer og hadde et tilsvarende antall sengeplasser, et verksted for to håndverksfanger, et undervisningslokale, et mottakelsværelse for nye klienter, et stampe- og ullvaskingslokale og et rom der åtte personer karded ull. I 2. etasje mot Kongens gate lå overinspektørens bolig og et lokale der man solgte institusjonens produkter. Med enkelte endringer forble dette hoveddisponeringen i anlegget til langt ut på 1900-tallet. Langs ytterveggen i hvert arbeidsrom fantes tilbygg med priveter utstyrt med trekkør for å redusere lukt.

I sydfløyen (nå Erling Skakkes gate 60) lå institusjonens kirkerom som ble lagrettsal i 1920 etter en nyinnredning av hele bygningen til bruk for Gula- og Frostating lagdømme.

På tomten ble deler også lenge benyttet til luftegårder, gravplass (siste gang omtalt i fortegnelsene over statens eiendommer 1842-43), blekeplass (siste gang omtalt i 1880) og gårdsplass og hage for direktøren (siste gang omtalt i 1932).

Hovedkilde for historikk: Tonte Hegard: Fredede hus og anlegg 4, Sør-Trøndelag, utg. av Riksantikvaren 1986. Supplert med opplysninger fra Ras arkiv, muntlige opplysninger 2008 og fortegnelser over statens eiendommer (St.meld. nr. 10 med forløpere).

Eiendomshistorikk

Eiendommen omfatter restene av det tidligere Trondheims tukthus som ble anlagt her i 1733 og representerer nå landets eldste institusjonsbygg i sitt slag. Det var tidligere et anlegg i en nesten lukket firkant, men er i løpet av 1900-tallet delt i to etter brann og riving. Den søndre delen (Erling Skakkes gate 60) ble i 1920-årene ombygget til lokaler for Lagmannsretten. Den nordre delen (Kongens gate 85) var i bruk som kretsfengsel frem til 1971. Etter en større innvendig ombygging, benyttes den til kontorer. Den vestre delen ble revet og ga plass til nytt politihus med separat garasjeanlegg som sto ferdig i 1974 (Kongens gate 87, senere Skatteetaten).

Entra Eiendom overtok eiendommen ved opprettelsen av selskapet fra 1. juli 2000. Leietakere i Erling Skakkes gate 60 er i 2008: Lagmannsretten i 1. etasje, mens Entra selv bruker vestre del av 2. etasje og østre del er utleid til kontorlokaler. I Kongens gate 60 er det en bolig utleid i den lille bygningen innerst i østre del, mens resten av østre del siden 2005 er leid ut til firmaet Otium Sanserom som arrangerer kurs og leier ut møtelokaler. I vestre del er 1. etasje leid ut til kunstneratelier og visningsrom mens 2. etasje er leid ut til organisasjonen MOT.

Tukthusets historie til 1920/1970

Tukthuset hadde sin opprinnelse i Det Trondhjemske Veksthus som ble stiftet i 1650-årene, hovedsakelig et opfostringshus for piker, men tok også imot betlende kvinner og etter hvert generelt arbeidssky personer. Dette lå ved Domkirken og ble ødelagt ved bybrannen i 1681 da man også mistet tomten etter ny regulering. Først i 1732 maktet stiftelsen å reise en tvangsarbeidsanstalt som dessuten var hjelpeinnretning for fattigvesenet på den nåværende tomten som ble gitt av kongen og som ligger i sammenheng med en rekke andre sosiale institusjoner på Kalvskinnnet.

Anlegget ble etter hvert mer og mer en tvangsinstitusjon, og vesentligste beskjeftigelse var veving og spinning. Slaveriet fra 1830-årene muliggjorde en differensiering av belegget, men da dette ble nedlagt igjen i 1879 ble fangene igjen plassert på Tukthuset. I 1885 ble navnet Trondhjems Straffeanstalt, fra 1909 til 1920 Landsfengsel, og deretter frem til 1971 Trondheims Kretsfengsel, avd. C. I perioden 1965-71 ble anlegget brukt til soning for promilledømte.

Det opprinnelige anlegget fra 1733 var omgitt av et høyt plankegjærde og besto av en bygning ved Kongens gate og en ved Erling Skakkes gate. Pga. dårlig vedlikehold måtte mer eller mindre av disse bygningene rives ved en større istandsetting og utvidelse av anlegget til firfløyet rundt en gårdsplass i 1772, bekostet av Angell-stiftelsen. I 1775-76 ble det nye anlegget bordkledd og malt. I hovedsak er det dette anlegget som er bevart i de nåværende bygningene. En tegning av Gerhard Schønning fra denne tiden viser liggende panel opp til vinduene i 2. etasje på fasaden langs Kongens gate. Heinrich Kühnemann har vært foreslått som mulig arkitekt ved denne ombyggingen siden han benyttet en lignende symmetrisk utforming av hovedbygningen omkring en sentral gjennomkjørsel i Thomas Angells Stuer på naboeiendommen mot vest.

Forts., se Kulturmiljø.

Verneverdige bygg

Byggnr: 6601275
GAB nr: 182161756
Navn: Kongens gate 87
Oppført: 1974

Byggnr: 6611327
GAB nr: 182161764
Navn: Kongensgt. 85
Oppført: 1733 - 1772

Byggnr: 6611326
GAB nr: 182161772
Navn: Erling Skakkesgt.60
Oppført: 1733 - 1772

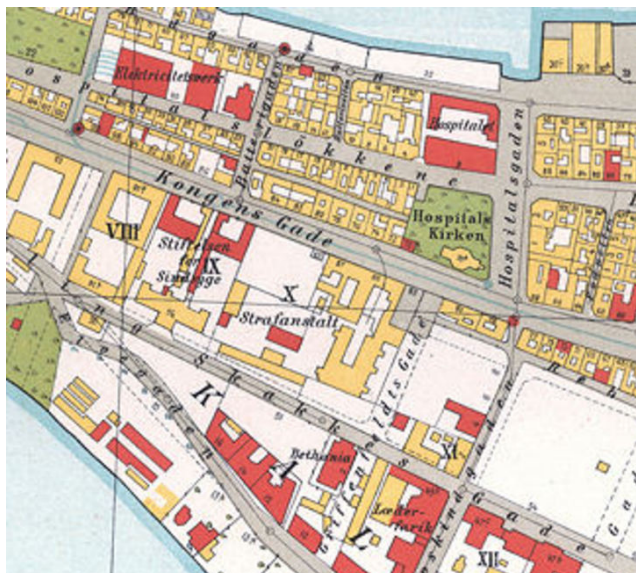
Byggnr: 6601276
GAB nr: 182161748
Navn: GARASJE
Oppført: 1974

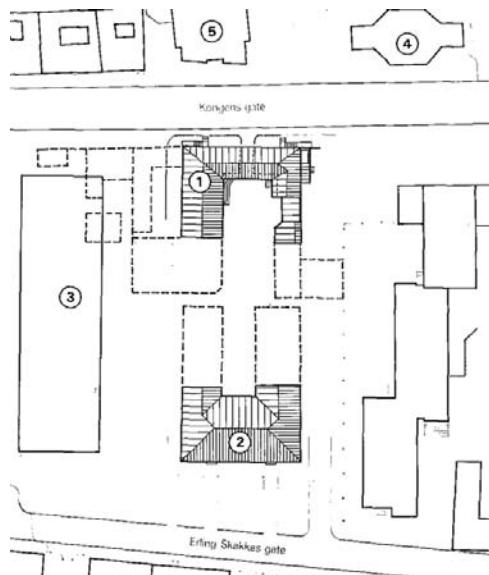
Sett fra nordvest med Kongens g 85 t.v. og E. Skakkes g 60 i bakgr. t.h. Y.t.h. hjørnet av Kongens g 87. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra sydøst med E. Skakkes g 60 i forgr. og Kongens g 85 i bakgr. t.h. Nr. 87 i bakgr. t.v. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Kart fra 1904 med Tukthuset i sin største utstrekning før rivinger startet i 1940-årene. Markert som Strafanstalt. De små utbyggene på sidene av E Skakkes g 60 rommet priveter.

Bevarte bygninger med en del av de revne stiplest. 1-2. Tukthuset, 3. Kongens g 87, 4-5. Hospitalet med kirken. Etter Riksantikvaren/Hegard 1986.

Kongens g 85 sett fra nordøst før bygningene i bakgr. ble revet etter at fengselet ble nedlagt i 1971. Opphavsrett: Statsarkivet i Trondheim, billedsamling fra Tukthuset.

E. Skakkes g 60 sett fra nord, trolig ca 1900. Fløyen t.h. brent og revet 1940-årene, fløyen t.v. revet ca 1971. Døren i midtaksen førte inn til kirkesalen og er gjenbygget, trolig i 1920 da salen ble rettssal.

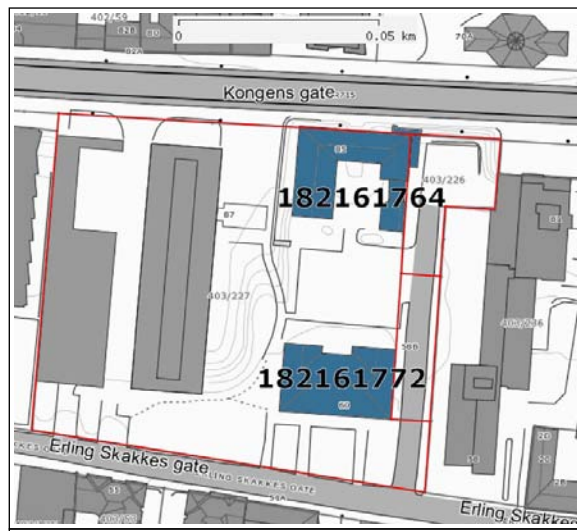
Kongens g 85 med nr. 87 stikkende opp bakenfor. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6611326 Erling Skakkesgt.60

Kompleks 478001 Erling Skakkesgt. 60/Kongensgt. 85, Trondheim

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	182161772
Gnr/bnr:	403/227
Oppført:	1733 - 1772
Byggherre:	Trondhjems tukthus
Arkitekt:	Heinrich Kühnemann?
Opprinnelig funksjon:	Industri/ fremstilling/produksjon
Nåværende funksjon:	Funksjon uspesifisert
Bygningsart:	Fengsel
Regulering:	Regulert: Reguleringsplanformål: Offentlig bygninger
Vernestatus:	Administrativt fredet - registrert i Fortidsminneforeningens årbøker 1933 og 1934.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygningen består av en hovedfløy med forhage foran hovedfasaden til Erling Skakkes gate og har to sidefløyer som etter riving på 1940- og 1970-tallet er meget korte. Den er laftet i to etasjer og har utvendig stående panel som er inndelt av pilastre. Den nåværende symmetriske utformede hovedfasaden med portaler og overlysvinduer stammer fra ombyggingen til lagmannsrettslokaler og er tegnet av arkitekt Olvar Ibsen i 1920. Bygningen har lavere vinduer i 2. etasje enn i 1. etasje. Hovedfløyen har valmtak og de korte sidefløyene saltak, alle tekket med krum, rød tegl. Mesteparten av takkonstruksjonen over hovedfløyen er nyere, trolig etter brannen i 1942.

Planen er symmetrisk utformet omkring den store lagrettsalen, tidligere kirkesalen, som er gjennomgående og går opp gjennom begge etasjer midt i bygningen. Kontorer ligger ut til øst- og vestsiden langs en bred korridor i begge etasjer.

På loftet over kontorene i østfløyen ses fremdeles oppbygg som viser at Tukthusets tidligere arbeidsstue i 2. etasje her hadde løftet himling lignende den som fremdeles finnes i vestfløyen i Kongens gate 85.

Sammendrag bygningshistorie

For bygningshistorien før 1920, se Eiendomshistorie for tukthuset under kompleks.

I 1920 ble bygningen innredet til bruk for lagmannsretten og kirkesalen omgjort til rettsal. Vestfløyen ble brannskadet og revet i 1940-årene. Fra 1950 var bygningen kontorer for politiet. Vaktmesterleiligheten ble innredet i 2. etasjes vestre del i 1953. Etter at nytt politihus sto ferdig i 1974, ble bygningen i hovedsak benyttet til lager, men i 1980-årene ble det gjennomført en standardisert oppussing for fornyet kontorbruk.

Etter oppussing i 2005 med vekt på å beholde innredningen fra 1920, er bygningens 1. etasje med kontorer og rettsal igjen disponert av lagmannsretten, mens Entras regionkontor for Midt- og Nord-Norge bruker vestre del av 2. etasje og østre del er utleiekontorer.

Bygningshistorikk

1733		Nytt tukthus oppført på tomten med en bygning langs Kongens gate og en langs Erling Skakkes gate.
1772	1776	Et nytt tukthusanlegg oppført med større eller mindre deler av det eldre inkorporert i et firefløyet anlegg rundt en lukket gårdsplass. Heinrich Kühnemann har vært foreslått som arkitekt.
1920		Ombygget til lagmannsrettslokale og kontorer for Gula- og Frostatings lagdømme ved justisdepartementets arkitekt Olvar Ibsen. To nye inngangsdører og vinduer mot Erling Skakkes gate ble innsatt ("Fasadens eldre karakter og stil er bibeholdt", het det i St. med. nr. 10 1932).
1942	1947	Vestfløyen brant 1942 og restene revet 1947. Arealet planert til plen og gårdsplass. (St. meld. nr. 10, 1958, s. 141). Synlige brannskader på loftet og ny takkonstruksjon over mesteparten av bygningen skyldes trolig denne brannen.
1950		Administrasjonen av bygningen overført til Politiavdelingen 1950. Vaktmesterbolig innredet i 2. etasje 1953. I 1955 var bygningen kontorer for Trondheim og Strinda politikammer, bortsett fra den gamle rettsalen som var utleid. (St. meld. nr. 10 1958, s. 101).
1971		Fengselet nedlagt og østfløyen revet kort tid etter.
1980	1990	Standardisert oppussing for politiets kontorer, 1980-årene.
2005		Bygningen oppusset med bibehold av det meste av innredningen fra 1920, men med enkelte justeringer. 1. etasje ble kontorer for domstoladministrasjonen, og salen ble på ny rettsal for Frostating lagmannsrett. Entra Eiendom regionkontor for Midt- og Nord-Norge flyttet inn i 2. etasje.

Vern

Formål:	Verne restene av Trondheims tidligere tukthus og Lagmannsretten fra 1920 som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk og kulturhistorisk viktig ledd i norsk historie og i Trondheims bybilde.
Begrunnelse:	Den tidligere delen av tukthuset med ombyggingene fra 1920 er et påkostet signalbygg for sin tid og fremstår som en representativ bygning og et vesentlig innslag i bybildet. Bygningen har også stor kulturhistorisk og lokalhistorisk verdi.
Omfang:	Bygningens eksteriør og interiør inkludert konstruksjoner i hele bygningen.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

BYGNING 6611326 Erling Skakkesgt.60

Kompleks 478001 Erling Skakkesgt. 60/Kongensgt. 85, Trondheim

Interiør

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Interiørene er sterkt preget av nyinnredning for Lagmannsretten i 1920 og oppussing i 2005. Her er østre korridor i 1. etasje sett mot syd.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Rettssalen opp gjennom to etasjer midt i bygningen er den tidligere fengselskirken.

Interiørnr:

Interiørnavn:

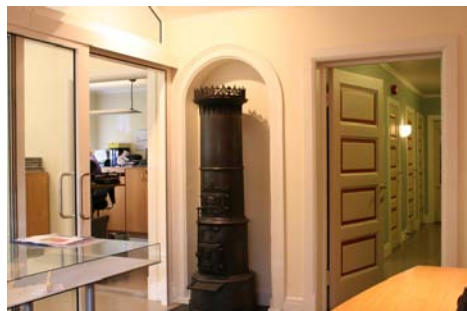
Beskrivelse: Noen vinduer har fremdeles sine gamle gittere i behold som her i rettsbetjentens kontor i nordøstre hjørne i 1. etasje der også yttervinduet er gammelt.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Også 2. etasje er preget av nyinnredning fra 1920 og ny oppussing i 2005. Her fra Entras kontorer i 2. etasje i vestre del sett fra sydøst.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Bygningen har fremdeles bevart enkelte dører fra fengselstiden som her i 2. etasje ved utgang fra kirkegalleriets nordøstre hjørne.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Også kirkegalleriet har noen vindusgittere bevart, selv i det lille korsformete vinduet mot nord.

Sett fra sydøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra nordøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6611326 Erling Skakkesgt.60

Kompleks 478001 Erling Skakkesgt. 60/Kongensgt. 85, Trondheim

Østre hovedinngang fra E. Skakkes gate. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Vindu trolig fra 1770-årene i 1. etasjes østvegg. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Gårdsfasaden med gammel fengselsdør og klokketårn, sett fra nordvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

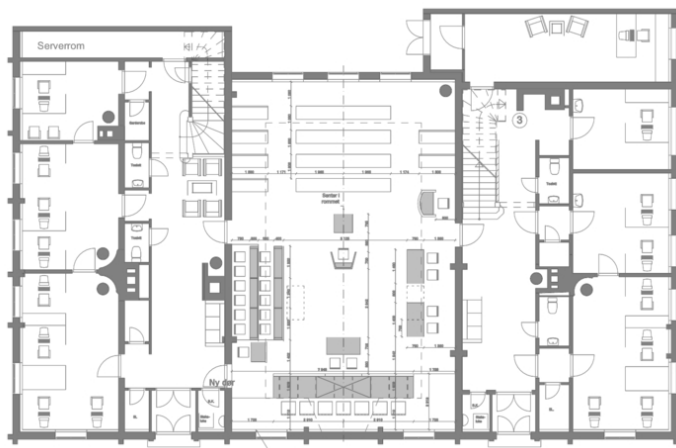
Fengselsdøren i østfløyens gårdsfasade. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6611326 Erling Skakkesgt.60

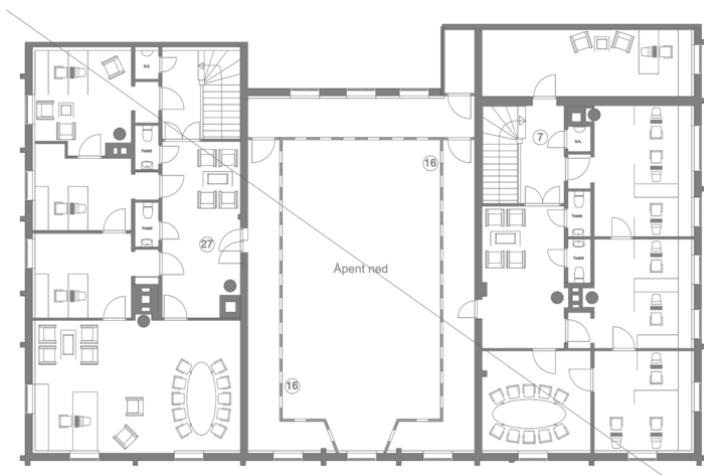
Kompleks 478001 Erling Skakkesgt. 60/Kongensgt. 85, Trondheim

I den tidligere fengselskirken har dommerne trolig inntatt alterets gamle plass. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Plan 1. etasje. Opphavsrett: Entra, ca 2005.

Plan 2. etasje. Opphavsrett: Entra, ca 2005.

Østre korridor i 1. etasje. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Kontorer og korridor i 2. etasje i vestfløy sett fra sørøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6601276 GARASJE

Kompleks 478001 Erling Skakkesgt. 60/Kongensgt. 85, Trondheim

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	182161748
Gnr/bnr:	403/227
Oppført:	1974
Byggherre:	Staten
Arkitekt:	Herman Krag Arkitektkontor AS
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Garasje
Regulering:	Ikke registrert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Garasjeanlegg med verksted/vaskehall i en etasje og med parkering på taket.

Sammendrag bygningshistorie

Oppført samtidig med politihuset, Kongens gate 87. Politiet flyttet til nye lokaler på begynnelsen av 2000-tallet.

Vern

Formål:	Verne garasjeanlegget som en del av det opprinnelige politihuset.
Begrunnelse:	Oppført og utformet i nær sammenheng med politihuset.
Omfang:	Eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Den tidligere politigarasjen sett fra nordvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2009.

Sett fra syd. Parkeringsplassen på garasjetaket t.v. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2009.

BYGNING 6601275 Kongens gate 87

Kompleks 478001 Erling Skakkesgt. 60/Kongensgt. 85, Trondheim

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	182161756
Gnr/bnr:	403/227
Oppført:	1974
Byggherre:	Staten
Arkitekt:	Herman Krag Arkitektkontor AS
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Kontor
Regulering:	Ikke registrert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Anlegget er oppført på en del av den gamle tukthustomten der en del av tukthuset og den tidligere Karl Johans arbeidsstiftelse ble revet for å gi plass til nybygget.

Anlegget er bygget som politikammer med noen spesialrom. Det består av to deler; en kontordel i 5 etasjer og et garasjeanlegg. Disse er ikke sammenbygget.

Hovedvolumet vender med kortsiden mot gaten. Publikumsekspedisjonene nåes fra en parkone på den langsiden som vender mot det gamle Tukthuset og Lagmannsrettbygningen. Trafikkløsning for politiets biler ble lagt på baksiden av bygningen i tilknytning til garasjen. Bygningens ytre repetisjon reflekterer den indre rekken av kontorer, og teglpilarenes massivitet og tyngde bærer bud om autoritet, men den mildnes i publikums inngangssone. Anlegget preges av gjennomarbeidete detaljer og godt håndverk. Anlegget har et prismatisk hovedvolum som karakteriseres av en repetisjon av teglpilarer og enkeltvinduer. Bygget preges av massivitet og tyngde og inngir autoritet. Bygningen ble etterhvert for liten for sin funksjon, og på begynnelsen av 2000-tallet flyttet politiet ut til nye lokaler. Bygningen har siden vært utleid til Skatteetaten.

Med sin spesielle utforming der fasadene fremstår som et vertikalt preget raster utført i det naturlige materialet rød tegl, virker det meget store bygningsvolumet likevel forholdsvis lite dominerende i det meget verneverdige eldre trehusmiljøet det inngår i.

Sammendrag bygningshistorie

Oppført som politihus og videreførte som ordensmakt til en viss grad den gamle tukthusvirksomheten på eiendommen. Har siden politiet flyttet ut på begynnelsen av 2000-tallet vært benyttet av Skatteetaten.

Vern

Formål:	Verne et tidstypisk, stort og arkitektonisk gjennomarbeidet offentlig bygg innpasset i et verneverdig gammelt bygningsmiljø.
Begrunnelse:	Anlegget framstår som typisk for perioden, men det skiller seg ut ved uvanlig gode arkitektoniske kvaliteter både i forhold til hovedoppbygging, fasadebearbeiding og detaljering og med hensyn til innpassing i et gammelt verneverdig bygningsmiljø. Interiøret skiller seg ikke ut på samme måte og er dessuten en del endret.
Omfang:	Eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Kongens gate 87 østfasaden med hovedinngang. Ophavsrett: Entra. Sett fra nordøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2009.

BYGNING 6601275 Kongens gate 87

Kompleks 478001 Erling Skakkesgt. 60/Kongensgt. 85, Trondheim

Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2009.

Sett fra sydvest med parkering på garasjetaket i mellomgrunnen t.v. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2009.

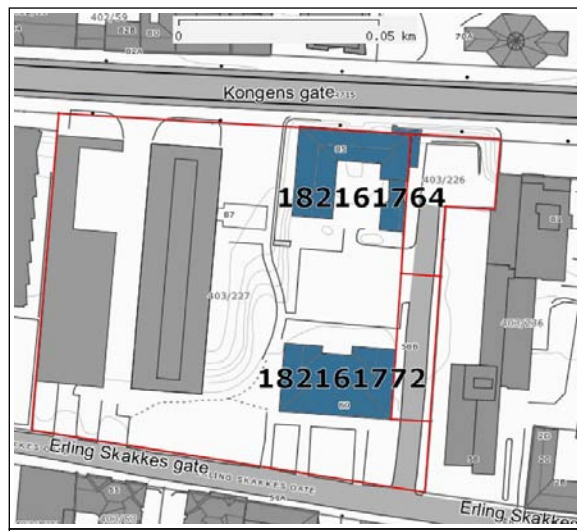
Kongens gate 87, det tidligere Politihuset med garasje på vestsiden, vist i gult. I blått er vist de fredningsverdige delene av det gamle Tukthuset.

BYGNING 6611327 Kongensgt. 85

Kompleks 478001 Erling Skakkesgt. 60/Kongensgt. 85, Trondheim

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	182161764
Gnr/bnr:	403/227
Oppført:	1733 - 1772
Byggherre:	Trondhjems tukthus
Arkitekt:	Heinrich Kühnemann?
Opprinnelig funksjon:	Industri/ fremstilling/produksjon
Nåværende funksjon:	Funksjon uspesifisert
Bygningsart:	Fengsel
Regulering:	Regulert: Reguleringsplanformål: Offentlig bygninger
Vernestatus:	Administrativt fredet - registrert i Fortidsminneforeningens årbøker 1933 og 1934.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Tukthuset mot Kongens gate er laftet i to etasjer med stående panel og har saltak tekket med rød, krum tegl. På grunn av terreghellingen fremstår gatefasaden på en høy pusset grunnmur. Ved det nordøstre hjørnet er sekundært tilbygget en åpen sveitserstilveranda med pulttak, og gjennom et tett plankegjerde har den også inngang direkte fra gaten. Over deler av verandaen var det tidligere en mindre balkong. Et enetasjes mellombygg forbinder i øst hovedfløyen med en liten toetasjes bygning inne ved gårdsplassen. Denne er oppført i utmurt bindingsverk med utvendig panel og inneholder en nyere boligenehet. Hovedfasaden var opprinnelig symmetrisk oppbygget omkring gjennomkjørselen, et preg som senere ble brutt ved innsettingen av dør i vestre ende. Denne førte tidligere på 1900-tallet inn til Landsfengselets utsalgslokale.

Huset har lavere vinduer i over- enn underetasjen og disse ble ved istandsettingen i 1970-årene kopiert etter den eldre typen. I vestfløyens 2. etasje beholdt man det indre gitteret til minne om husets tidligere funksjon.

Sammendrag bygningshistorie

Se Eiendomshistorie under kompleks for eldre historie før nedleggelsen av fengselet i 1971.

Etter fengselsnedleggelsen ble det gjennomført, rehabilitering til kontorer med ombygging og restaurering. I en del år var leietakere blant annet Fortidsminneforeningen, fylkeskommunens kulturadministrasjon og Riksantikvarens utgravningskontor. Ny oppussing med bevaring av gammel innredning og detaljer er gjennomført i 2005.

Bygningshistorikk

1733		Nytt tukthus oppført på tomten med en bygning langs Kongens gate og en langs Erling Skakkes gate.
1772	1776	Et nytt tukthusanlegg oppført med større eller mindre deler av det eldre inkorporert i et firefløyet anlegg rundt en lukket gårdsplass. Heinrich Kühnemann har vært foreslått som arkitekt.
1822		En del nye bygninger oppført på vestsiden, ut mot Kongens gate for Kong Carl Johans Arbeidsstiftelse.
1942	1947	Vestfløyen brant 1942 og restene revet 1947 (gjaldt trolig bare vestfløyen til nåv. Erling Skakkes gate 60). Arealet planert til plen og gårdsplass. (St. meld. nr. 10, 1958, s. 141).
1971	1974	Nedlagt som fengsel 1971. Bygningene fra 1822 oppført for Kong Carl Johans Arbeidsstiftelse på vestre del av tomten revet for å gi plass til nytt politihus fra 1974. Gjenstående tukthusbygning rehabilitert, modernisert og restaurert til kontorer.
2005		Oppusset og delvis restaurert til kontorer, møtelokaler med mer.

Vern

Formål:	Verne Trondheims tidligere tukthus som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk og kulturhistorisk viktig ledd i norsk historie og i Trondheims bybilde.
Begrunnelse:	Det tidligere tukthuset er et påkostet signalbygg for sin tid og fremstår som en representativ bygning og et vesentlig innslag i bybildet.
Omfang:	Bygningens eksteriør og interiør inkludert konstruksjoner i hele bygningen.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Til tross for tallrike ombygginger og moderniseringer i bygningens lange levetid, finnes forholdsvis mye igjen fra forskjellige tidligere perioder, spesielt i den tidl. direktørleiligheten øst for gjennomkjørselen der blant annet to rom i 1. etasje har pilasterinndelte veggfelt.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Entreen i direktørleiligheten har dører og trapp som trolig er fra siste del av 1800-tallet.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: I 2. etasje i den tidligere direktørleiligheten finnes mange dører fra forskjellige perioder. Noen med en fylling kan være fra det eldste anlegget i 1730-årene, mens noen med to fyllinger kan være fra den store utbyggingen i 1770-årene.

Interiørnr:

Interiørnavn:

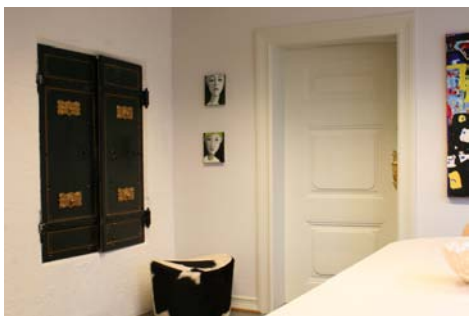
Beskrivelse: Vest for gjennomkjøringen er også en stue med pilastre på veggene. Den kan ha tilhørt økonomens leilighet.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: I vestre del finnes mange dører av type fra sent 1700-tall hvorav en del kanskje er stilkopier fra rundt 1915 eller senere restaurering. Et rom har dessuten et pengeskap som tyder på at økonomen kan ha hatt kontor her.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: En tidligere arbeidsstue i vestfløyens 2. etasje har sin gamle, løftete himling med overlys.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: I vestre dels 2. etasje er det fremdeles preg av fengsel med en del bevarte vindusgitre og en beslått jerndør, her i nordvestre hjørne i arbeidsstav bygningen.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: I vestre dels 2. etasje er også bevart enkelte kraftige tredører med kikkehull og matluker fra straffeinstitusjonens dager.

BYGNING 6611327 Kongensgt. 85

Kompleks 478001 Erling Skakkesgt. 60/Kongensgt. 85, Trondheim

Sett fra nordøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra nordvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra sydvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett mot nord. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Østfløyen med direktørens veranda sett fra sydøst. Opphavsrett: Entra.

Sett fra sydøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6611327 Kongensgt. 85

Kompleks 478001 Erling Skakkesgt. 60/Kongensgt. 85, Trondheim

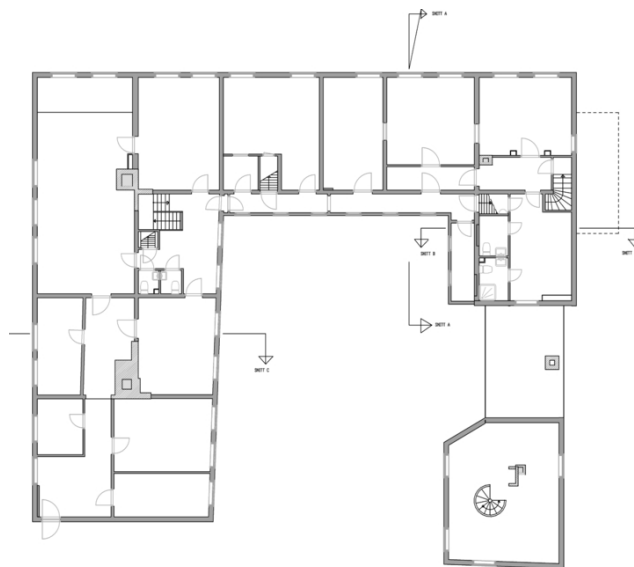
Direktørens stue ca 1900-1910. Opphavsrett: Statsarkivet i Trondheim, billedsamling fra Tukthuset.

Samme rom etter oppussingen i 2005. Da ble avdekket gulv med uvanlig tykke bord, ca 3-4 tommer. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Plan 1. etasje. Opphavsrett: Krag arkitektkontor 2002 og Entra.

Plan 2. etasje. Opphavsrett: Krag arkitektkontor 2002 og Entra.

Stue i nordfløyen sett mot øst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Gang i østre del av nordfløyen, sett mot øst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.